

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ ЕДУКАЦИЈУ
И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије Универзитета у Београду - Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, на основу члана 123. став 3. и члана 128. Закона о високом образовању ("Службени гласник Републике Србије", бр. 76/2005), члана 52. тачка 12. Статута Факултета и предлога Одељења за сурдологију, на седници одржаној 31.05.2016. године, донело је одлуку о образовању Комисије за оцену и јавну одбрану урађене докторске дисертације *Индикатори школског постигнућа глувих и наглувих ученика основношколског узраста* кандидата мр Иване Роксандић у саставу:

др Надежда Димић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
ужа научна област – *Сурдологија*
датум избора 23.04.2004. год. Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

др Јасмина Ковачевић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
ужа научна област – *Сурдологија*
датум избора 15.07.2009. год. Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

др Марина Радић-Шестић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
ужа научна област – *Сурдологија*
датум избора 23.05.2014. год. Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

др Ивица Радовановић, редовни професор, Универзитет у Београду – Учитељски факултет
ужа научна област – *Педагогија*
датум избора 15.09.2003. год. Универзитет у Београду – Учитељски факултет

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Ивана Роксандић је рођена 09.01.1977. године у Земуну, Република Србија. Основну школу завршила је у Батајници, а гимназију у Земуну. Дефектолошки факултет, смер Сурдологија, уписала јешколске 1998/99. године, а дипломирала 2001. године, са просечном оценом 8,88 и оценом 10 на дипломском испиту. Последипломске магистарске студије на Дефектолошком факултету у Београду, научна област Сурдологија, уписала је 2003. године и положила испите са просечном оценом 9,80. Током студија је награђивана од стране Министарства просвете и спорта за остварене успехе у учењу, а 2003. године и добитник је дипломе Фонда „Професор В. Матић“. Студент је мастер студија Учитељског факултета у Београду.

Од 1999. године је запослена у Основној школи за децу оштећеног слуха и говора "Радивој Поповић" у Земуну, најпре на радном месту наставника фонетске ритмике и индивидуалне наставе, а сада обавља послове васпитача-сурдолога.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ИНДИКАТОРИ ШКОЛСКОГ ПОСТИГНУЋА ГЛУВИХ И НАГЛУВИХ УЧЕНИКА
ОСНОВНОШКОЛСКОГ УЗРАСТА

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација је написана на 206 страна без литературе и прилога. Садржи 160 табела и 4 графикона, а литература обухвата 248 референце.

Докторска дисертација садржи резиме на српском и енглеском језику, **Увод**, **I Теоријски приступ проблему** подељен у шест целина: 1. Школски успех, 1.1. Дефинисање појма школски успех/неуспех, 2. Индикатори школског успеха, 2.1. Идентификација и класификација индикатора школског успеха/неуспеха, 3. Спољашњи индикатори школског постигнућа, 3.1. Индикатори ширег социјалног контекста, 3.2. Породица као индикатор школског постигнућа, 3.3. Школа као индикатор школског постигнућа, 3.4. Интернати за глуве и наглуве ученике као индикатори школског постигнућа, 4. Унутрашњи индикатори школског постигнућа, 4.1. Способности и особине личности као фактори школског успеха/неуспеха, 5. Глуви и наглуви ученици и школско постигнуће, 6. Преглед теоријских и емпиријских сазнања о школском постигнућу (од 4 до 46 стр.). **Истраживачки део** обухвата: 1. Проблем истраживања, 2. Циљ и задаци истраживања, 3. Хипотезе, 4. Варијабле истраживања, 5. Методологија истраживања: 5.1. Формирање и опис узорка, 5.2. Мерни инструменти, 5.3. Организација и ток истраживања, 5.4. Статистичка обрада података, 6. Приказ и интерпретација резултата, 6.1. Резултати повезаности друштвено-економских фактора и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 6.2. Резултати испитивања повезаности породичне средине и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 6.3. Резултати испитивања повезаности домске средине, односно живота у интернату са школским постигнућем глувих и наглувих ученика, 6.4. Резултати испитивања

повезаности фактора школске средине и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 6.5. Резултати испитивања односа способности и особина глувих и наглувих ученика и школског постигнућа (од 46 до 150), 7. Дискусија резултата (од 150 до 195), 8. Провера хипотеза (од 195 до 200), Закључак (од 200 до 206).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У првом *Теоријском делу* докторске дисертације кандидат је на основу релевантне литературе (теоријских и истраживачких студија домаћих и страних аутора), анализирао и целовито сагледао специфичности постављеног проблема.

У првом делу теоријског присуца кандидат дефинише појам школског постигнућа и указује на различите теоретске приступе и истраживачке резултате у односу на полазиште у дефинисању школског успеха, али и школског неуспеха. Кандидат правилно закључује да остваривање школског успеха, односно неуспеха, представља проблем не само појединаца: наставника, ученика и родитеља, већ и читавог друштва, првенствено због утицаја који има на развој личности детета и његово целокупно функционисање. Зато у другом делу кандидат указује на идентификацију и класификацију индикатора школског постигнућа, да би у трећем делу дао свеобухватну анализу спољашњих индикатора који обухватају шири социјални контекст попут културолошких и срединских разлика, као и класне припадности, затим породицу и карактеристике породице, школу и организацију наставе кроз примену курикулума, модела учења и поучавања, пружања подршке ученицима, ресурса са којима школа располаже, компетенције наставника и интернате за глуву и наглуву децу. У четвртом делу кандидат посебно анализира унутрашње индикаторе школског постигнућа указујући на значај способности и особина личности, док у петом делу даје свеобухватну анализу школског постигнућа глувих и наглувих ученика. У шестом делу кандидат даје преглед теоријских концепција и истраживачких резултата о школском постигнућу што представља основу, а уједно и увод у истраживачки део рада.

Циљеви и задаци истраживања усмерени су на индикаторе школског постигнућа глувих и наглувих ученика основношколског узраста, док су у складу са постављеним циљевима и задацима дефинисане **хипотезе**: Општа хипотеза је: Постоји повезаност између индикатора и школског постигнућа глувих и наглувих ученика и Посебне хипотезе: 1. Постоји повезаност друштвено-економских фактора и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 2. Постоји повезаност породичних фактора и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 3. Постоји повезаност организације живота у домовима-интернатима и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 4. Постоји повезаност организације васпитно-образовног рада и школског постигнућа глувих и наглувих ученика, 5. Постоји повезаност способности и особина глувих и наглувих ученика и школског постигнућа.

Истраживање је спроведено на територији Републике Србије на узорку од 193 испитаника подељених у три подузорка и то: подузорак родитеља (Н-56), подузорак наставника (Н-75) из пет школа за глуву и наглуву децу са територије Републике Србије и подузорак ученика (Н-59) који похађају школу за глуве и наглуве ученике на територији Републике Србије.

За потребе истраживања коришћени су посебно адаптирани и дизајнирани Упитник за наставнике, Упитник о општој атмосфери у школама, Упитник за процену понашања детета у школи, Упитник о условима породичног живота и рада ученика и узајамним односима родитеља и деце у породици, Упитник о укључености породице у школске активности и рад на домаћим задацима.

У обради података коришћена је дескриптивна статистика – приказани су фреквенције, проценти, аритметичке средине и стандардне девијације. *Спирманов* (непараметријски) и *Пирсонов* (линеарни) *коэффициент корелације* коришћени су за утврђивање везе између променљивих. *T-тест за независне узорке* коришћен је за утврђивање значајности разлика у школском постигнућу између дечака и девојчица, између ученика у чијем окружењу постоје или не постоје институције културе, између ученика у чијем окружењу постоје или не постоје организације глувих и наглувих, у односу на процену родитељског васпитног утицаја, у односу на родитељску перцепцију породичних односа, у односу на боравак у интернату, у односу на понашање код куће, однос према раду и група деце са различитим односом према школи. У набројаним случајевима деца су распоређена у две групе. *Анализом варијансе за независне узорке* испитивана је значајност разлика у школском постигнућу ученика из различитих средина, различитих група у односу на запосленост родитеља, у односу на станбени статус, ред рођења, деце из различитих школа, између група деце у односу на самокритичност детета, у односу на различите аспекте понашања у школи, према наставнику и на одмору, као и значајност разлика у процени опште атмосфере у различитим школама. *Анализом варијансе за поновљена мерења* провераване су значајности разлика у родитељској процени утицаја различитих агенаса социјализације на понашање детета, затим значајност разлике у заступљености различитих метода у настави и различитих система учења у настави. Резултати су приказани табеларно и графички.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Ковачевић Ј., Роксандић И. (2010). Услови кооперативног учења, Зборник резимеа, Дани дефектолога Србије, Златибор

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2012). Однос сурдолога према кооперативном учењу, *Београдска дефектолошка школа*, ДДС и Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 18 (3), 54, стр. 417-428, ISSN 0354-8759

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2013). Кооперативно учење у специјалној едукацији – мозаик метод II, Зборник резимеа, Дани дефектолога Србије, Суботица

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2014). Методе кооперативног учења са аспекта активности ученика, Зборник резимеа, Дани дефектолога Србије, Златибор, стр.24-25.

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2015). Кооперативно учење - модели интеракције-наставник-ученик, Зборник резимеа, Дани дефектолога Србије, Крагујевац, стр. 65

Роксандић И., (2014). Карактеристике васпитног стила и промене у модерној породици. *Београдска дефектолошка школа*, ДДС и Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 20 (2), 59, стр. 413-420, ISSN 0354-8759

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2014). Суродлошка и организација редовне наставе. *Београдска дефектолошка школа*, ДДС и Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 20 (3), 60, стр. 525-532, ISSN 0354-8759

Роксандић И. (2014). Резултати истраживања школског успеха. *Београдска дефектолошка школа*, ДДС и Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, 20 (3), 60, стр. 553-562, ISSN 0354-8759

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2014). Нове тенденције у организацији наставног рада у школама за глуве и наглуве ученике. *Специфичност оштећење слуха. Тематски зборник радова*. Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Издавачки центар факултета (ИЦФ), стр.177, ISBN 978-86-6203-057-3

Роксандић И. (2016). Васпитни ставови родитеља и њихова укљученост у школске активности као предиктор школских постигнућа. Дани дефектолога Србије, Београд, прихваћен резиме

Роксандић И., Несторов Ј., Перић Н., Вукић Ј., Покрајац Ж. (2016). Школски пројекат у функцији развоја социјалних вештина и успешне социјалне инклузије глувих и наглувих ученика. Дани дефектолога Србије, Београд.

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2016). Сарадња породице и школе у превенцији школског неуспеха глувих и наглувих ученика. *Специфичност оштећење слуха-нови кораци*. Тематски зборник радова. Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Издавачки центар факултета (ИЦФ), стр. 177, ISBN 978-86-6203-081-8

Роксандић И., Ковачевић Ј. (2016). Поншање глувих и наглувих ученика и школско постигнуће. *Педагогија*, Београд, прихваћен чланак

VII ZAKЉUČCI OДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу остварених циљева и задатака, као и резултата тестирања хипотеза кандидат је изнео битне резултате и закључке истраживања

Резултати повезаности друштвено-економских фактора и школског постигнућа глувих и наглувих ученика показују да друштвено-економски фактори сагледани кроз потенцијале друштвеног окружења и место становања делимично су повезани са школским постигнућем глувих и наглувих ученика. Утврђено је да не постоје статистички значајне разлике у школском постигнућу између ученика из града, вароши и са села. Такође, утврђено је да не постоје статистички значајне разлике у школском успеху између ученика у чијем окружењу постоје и у чијем окружењу не постоје институције културе. Утврђено је да постоји разлика у школском постигнућу деце у чијој средини постоје или не постоје активне организација глувих и наглувих школски успех ученика.

Резултати повезаност породичне средине и школског постигнућа глувих и наглувих ученика показују да су фактори породичне средине делимично повезани са школским постигнућем глувих и наглувих ученика. Утврђено је да социо-економски статус породице: образовање, запосленост и материјални статус породице, није чинилац школског успеха глувих и наглувих ученика. Утврђено је да број чланова породице, као и број деце у породици, нису у значајној вези са школским постигнућем ученика. Такође, ред рођења није чинилац школског успеха глуве и наглуве деце. **Утврђено је да укљученост родитеља у школске активности, рад на домаћим задацима и сарадња са наставником јесте значајан чинилац школског постигнућа глувих и наглувих ученика.**

Резултати повезаности организације живота у домовима-интернатима и школског постигнућа глувих и наглувих ученика показују да **постоји** повезаност између начина организације живота у домовима-интернатима и школског постигнућа глувих и наглувих ученика.

Резултати повезаности фактора школске средине, и школског постигнућа глувих и наглувих ученика указују да школски фактори, наставно-технички и кадровски услови рада, организација наставе, процена наставника о значају израде ИОП-а за реализацију васпитно-образовног рада, припремљеност наставника за наставу, наставна средства која користе у наставном процесу, доминантна активности ученика на часу, карактер и техника израде домаћих задатака, сарадња са психолошко педагошком службом и стручно усаврашавање наставника су делимично повезани са школским постигнућем глувих и наглувих ученика. Није утврђена повезаност примене одређених метода, облика рада и наставних стратегија и школског постигнућа ученика. **Утврђена је повезаност сажете рекапитулације наставног градива и школског постигнућа глувих и наглувих ученика.**

Резултати повезаности способности и особина глувих и наглувих ученика и школског постигнућа, показују да постоји делимична повезаност особина и способности глувих и наглувих ученика и школског постигнућа. Нису утврђене разлике у школском постигнућу деце с обзиром на испитиване особине – непослушност, однос према раду, самокритичност, љубав према школи, не постоји значајна повезаност школског успеха и

просоцијалног понашања детета. Утврђено је да постоји висока статистички значајна **повезаност између складности понашања у школи и школског успеха**, и то на часу, на школском одмору, према наставнику. Што је мање одступање детета, било у смеру инхибираног или непримереног, немирног понашања, боље је школско постигнуће ученика.

На основу добијених резултата може се закључити да се као специфични индикатори школског постигнућа у групи **друштвено–економских фактора** издваја **присуство организација глувих и наглувих ученика**. То су места у којима имају могућност да се упознају са другим породицама, да размене искуства, добију помоћ у ситуацијама када им је неопходна, да разреше дилеме, разбију предрасуде. За глуве и наглуве ученике постојење таквих организација значи достојанствен социјални живот, место за стицање пријатељстава за унапређивање комуникационих вештина.

Укљученост породице у школске активности, посебно укљученост родитеља у рад на домаћим задацима и сарадању са наставником издвојио се као значјни чинилац школског успеха. Такође, **организација рада у интернатима** за глуву и наглуву децу доприноси постизању бољег школског постигнућа. Добијени резултати су показали да постоји веза између школског успеха и **облика понашања** ученика чиме су се облици понашања издвојили као посебан индикатор.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Истраживачки резултати су приказани на систематичан и прегледан начин. Приказани су табеларно и графички уз одговарајуће коментаре и коретно тумачење статистичких података. Интерпретација добијених резултата заснована је на изучавању релевантних научних извора. Поред табеларног приказивања резултата кандидат је, с обзиром на предмет истраживања, давао и детаљну дескриптивну анализу, док је у дискусији резултата указао на значајност добијених резултата поређењем са сличним истраживањима на нашим просторима, али и просторима ван наше земље.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација под називом *Индикатори школског постигнућа глувих и наглувих ученика основношколског узраста* представља значајан научни допринос методици наставног рада глуве и наглуве деце. Приказана теоријска анализа и емпиријско истраживање, потврдило је сложеност и научну актуелност обрађене проблематике. Научни допринос дисертације огледа се у критичком сагледавању улоге широке лепезе индикатора у остваривању школског успеха глувих и наглувих ученика. Идентификоване су баријере остваривања школског успеха, али и неуспеха што представља посебан допринос и једно од примарних полазишта за даље осавремењавање и унапређивање поучавања и учења.

ПРЕДЛОГ

Анализом дикторске дисертације под називом *«Индикатори школског постигнућа глувих и наглувих ученика основношколског узраста»* кандидаткиње мр Иване Роксандић, Комисија оцењује да је кандидаткиња истраживала актуелну тему из области образовања глуве и наглуве деце. Свеобухватном теоретском анализом, као и резултатима истраживања, докторска дисертација представља значајан допринос синтези и проширивању постојећих знања из области процене, праћења и објективног вредновања школског постигнућа глувих и наглувих ученика.

Комисија је сагласна да је докторска дисертација заснована на коректној методолошкој основи, како у погледу теоретског дела, тако и у истраживачком делу рада. Истраживање је засновано на теоријски валидном приступу, док су подаци обрађени адекватним статистичким методама и техникама са јасном интерпретацијом добијених резултата. Добијени резултати су повезани са постојећим теоријама у овој области, као и са истраживачким резултатима.

На основу изнетих закључака, Комисија сматра да су испуњени сви услови да мр Ивана Роксандић, приступи одбрани докторске дисертације под називом: *«Индикатори школског постигнућа глувих и наглувих ученика основношколског узраста»*. Са задовољством се предлаже Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду да усвоји извештај Комисије и пошаље Већу научних области друштвено-хуманистичких наука, Универзитета у Београду на усвајање.

У Београду, 14.07.2016.

КОМИСИЈА

др Надежда Димић, редовни професор, председник
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитет у Београду

др Јасмина Ковачевић, редовни професор, ментор
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитет у Београду

др Марина Радић-Шестић, редовни професор, члан
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитет у Београду

др Ивица Радовановић, редовни професор, члан
Учитељски факултет – Универзитет у Београду